

Κυπριακή
Εθνική Επιτροπή
UNESCO

Μήνυμα για τη Διεθνή Ημέρα Γραμματισμού, 8 Σεπτεμβρίου 2017

*Ζαχαρούλα Μαλά
Πρόεδρος της Παγκύπριας Οργάνωσης Προώθησης Γραμματισμού*

Πενήντα ένα χρόνια από το 1966, όταν η διεθνής κοινότητα καθιέρωσε την 8^η Σεπτεμβρίου ως τη Διεθνή Ημέρα Γραμματισμού, η χώρα μας, όπως δυστυχώς και η υπόλοιπη Ευρώπη, συνεχίζουν να παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα Γραμματισμού, δηλαδή φτωχές επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες γραφής, ανάγνωσης, απλών μαθηματικών πράξεων και κατανόησης λόγου. Ο ρόλος της Παγκύπριας Οργάνωσης Προώθησης του Γραμματισμού γίνεται ολοένα και πιο ουσιαστικός όσο η ανάγκη ευαισθητοποίησης της κοινωνίας πάνω σε θέματα αλφαριθμητισμού γίνεται όλο και πιο επιβεβλημένη. Είναι γι' αυτούς τους λόγους που έχουμε ως Οργάνωση καθιερώσει το Μήνυμα Γραμματισμού, το οποίο προσπαθούμε να μεταφέρουμε σε όσους περισσότερους αποδέκτες γίνεται. Μόνο αν αναγνωρίσουμε το μέγεθος του προβλήματος και την αξία της πνευματικής καλλιέργειας και βασικής μόρφωσης, θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε αποτελεσματικά στην πνευματική ανόρθωση όλων των στρωμάτων της κοινωνίας.

Στον σημερινό ψηφιακό κόσμο που ζούμε, η κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων γραμματισμού είναι το ελάχιστο εφόδιο ζωής που πρέπει να φέρουμε όλοι ανεξαιρέτως για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της εποχής μας. Είναι χρέος όλων των φορέων της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης να ενισχύουν αυτές τις δεξιότητες. Η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου επιτελούν αυτό το χρέος κάθε χρόνο και καλύτερα. Παραθέτουμε και φέτος το μήνυμα της πρόεδρου της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO, κυρίας Λουκίας Λοΐζου Χατζηγαβριήλ.

Παραθέτουμε ακόμα τα λόγια του κυρίου Αντώνη Γεωργίου που τιμήθηκε με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUPL) για το 2016. Ο Αντώνης Γεωργίου είναι ο τρίτος κύπριος που τιμάται με το συγκεκριμένο βραβείο, μετά τη Μυρτώ Αζίνα (2010) και τον Αιμίλιο Σολωμού (2013), τα μηνύματα των οποίων μας ταξίδεψαν τα προηγούμενα χρόνια. Φέτος ονειρευόμαστε μαζί με τον Α. Γεωργίου έναν κόσμο ισότητας και ειρήνης, απαλλαγμένο από αποκλεισμούς και συγκρούσεις.

Ας ακούσουμε, ας προβληματιστούμε και ας οραματιστούμε λοιπόν ένα καλύτερο αύριο με εφόδια τη δια βίου μάθηση, τη λογοτεχνία και την εσωτερική καλλιέργεια. Η δύναμη του γραμματισμού μπορεί να αλλάξει τον κόσμο της άγνοιας, της εκμετάλλευσης και των ανισοτήτων που επιφέρει ο αναλφαβητισμός.

Με αφορμή την Ημέρα Γραμματισμού

*Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ
Πρόεδρος Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO*

Γράφω, φέτος, τις σειρές αυτές στον απόηχο της προετοιμασίας μιας μεγάλης έκθεσης με θέμα και σημείο αναφοράς την Αφροδίτη, γεγονός που με παρακίνησε να αναλογιστώ και πάλι την ατέρμονη γοητεία, αλλά και την ανομολόγητη δύναμη που έχει μια απλή αράδα καλογραμμένου κειμένου – σε στίχο, μέτρο ή πρόζα– να ζήσει πέρα από την εποχή της. Την δύναμη που της εξασφαλίζει, αιώνες μετά τη συγγραφή της, τη δυνατότητα να αναγεννηθεί, να εμπνεύσει, να μεταλλαχθεί. Να βρει νέα ζωή και έκφραση ένας στίχος του Ομήρου, του Οβίδιου ή του Μπάιρον, ακόμη και σε μια ολωσδιόλου άλλη μορφή τέχνης - μεταπηδώντας από τον λόγο στη ζωγραφική, τη μουσική, την κίνηση.

Ιδίως σήμερα, που ζούμε στην εποχή της σχεδόν ανεμπόδιστης προσβασιμότητας σε κάθε είδους πληροφορία. Που σε έναν ολοένα ψηφιακό κόσμο, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, καθετί που γράφτηκε στο πέρασμα του χρόνου είναι διαθέσιμο, κυριολεκτικά, στα ακροδάχτυλά μας. Που μπορούμε από την οθόνη ενός υπολογιστή ή από το 'έξυπνο' κινητό μας, να διαβάσουμε τις ψηφιοποιημένες σελίδες ενός σκονισμένου τόμου, να 'μπούμε' στα αρχεία μιας βιβλιοθήκης που βρίσκεται χιλιόμετρα μακριά μας, να προσεγγίσουμε τις σκέψεις που καταγράφει, την ίδια κιόλας στιγμή, ένας ψηφιακός συνομιλητής μας - ένας ερευνητής στην άλλη άκρη της γης.

Αυτή όμως ακριβώς η αμεσότητα στην πρόσβασή μας στην γνώση – που είναι ίσως και το γνώρισμα της εποχής μας– έχει σαν προϋπόθεσή της όχι μόνο την πρόσβαση στην τεχνολογία, αλλά και την ίδια τη γνώση της γραφής και της ανάγνωσης. Μια γνώση που ακόμη δεν είναι δεδομένη, σε έναν κόσμο που 115 εκατομμύρια νέων μεταξύ 15 και 24 ετών αντιμετωπίζουν το πρόβλημα του αναλφαβητισμού. Που το 59% του αναλφάβητου πληθυσμού είναι νεαρές γυναίκες. Που το 17% των 15-χρονων στην Ευρώπη εξακολουθεί να δυσκολεύεται σημαντικά στην ανάγνωση, ακόμη και στην κατανόηση των σχολικών τους βιβλίων.

Με αφορμή την Ημέρα Γραμματισμού, ας αναλογιστούμε πως σήμερα, στην εποχή της προσβασιμότητας, μια τέτοια δυσχέρεια δημιουργεί έναν κόσμο δύο ταχυτήτων. Χωρίζει εκείνους που μπορούν να ακολουθήσουν τους γρήγορους

ρυθμούς της, με εκείνους που είναι καταδικασμένοι να μείνουν πίσω – μόνον, όμως, αν εμείς οι ίδιοι το επιτρέψουμε. Γιατί δεν αρκεί να λέμε πως πρέπει να δράσει η πολιτεία, οι διεθνείς οργανισμοί, τα κοινωφελή ιδρύματα, οι ΜΚΟ. Πρέπει να αναγνωρίσουμε πως στην πραγματικότητα, πίσω από όλους αυτούς τους θεσμούς, είμαστε εμείς. Εμείς που πρέπει να εξασφαλίσουμε σε κάθε έφηβο το αναφαίρετο δικαίωμα όχι μόνο να μοιραστεί τον πλούτο του χτες, διαβάζοντας Όμηρο, Οβίδιο ή Μπαίρον, αλλά και να καταγράψει τις δικές του σκέψεις, τις δικές του ιδέες, τις δικές του απόψεις.

Γιατί όχι, και να γράφει τους δικούς του στίχους, για να τους βρουν άλλοι, στο μέλλον. Σε έναν κόσμο, ελπίζω, καλύτερο.

Γραμματισμός και Λογοτεχνία

*Αντώνης Γεωργίου**

Όταν μου ζητήθηκε να γράψω αυτό το μήνυμα για τη Διεθνή Ημέρα Γραμματισμού, μού ήρθε στο μυαλό η μάνα μου. Να διαβάξει εφημερίδα ή κάποιο περιοδικό συλλαβίζοντας, κάποτε και λίγο φωναχτά, να την βλέπω να προσπαθεί να προλαβαίνει τους υπότιτλους σε σειρές στην τηλεόραση, να έχει απορίες για λέξεις «δυσνόητες» και να με ρωτάει. Φυλλομετρώ το δεφτεράκι με τις συνταγές της, μόνη της τις έγραψε με πολύ κόπο, ανορθόγραφα, με όσα λίγα γράμματα έμαθε, πήγε σχολείο μέχρι τη δεύτερη τάξη δημοτικού. Μετά έπρεπε να γυρίσει στο σπίτι να βοηθά τη δική της μάνα στο νοικοκυριό και στο μεγάλωμα των άλλων μικρότερων αδελφών της. Παρ' όλο που έζησε σε μια άλλη εποχή, όπου έστω αυτό το λίγο που έμαθε την βοήθησε να μην είναι εντελώς αποκομμένη από την κοινωνία γύρω της, πάντοτε σκεφτόμουν πόσο τρομερό είναι να μην «ξέρει κάποιος γράμματα», πόσο αβοήθητος και ανήμπορος θα νιώθει στον κόσμο μας, ειδικότερα σήμερα.

Ο κόσμος έχει αλλάξει πολύ από τότε που η μάνα μου αναγκάστηκε να αφήσει το σχολείο, ο κόσμος έχει αλλάξει πολύ από το 1966 που η UNESCO καθιέρωσε την 8η Σεπτεμβρίου ως Μέρα Γραμματισμού. Παρά τις αλλαγές όμως, εκατομμύρια άνθρωποι στο κόσμο συνεχίζουν να μην μπορούν να διαβάσουν ή να γράψουν, το μεγαλύτερο μέρος από αυτούς γυναίκες, και δυστυχώς υπάρχουν ακόμα εκατομμύρια παιδιά που δεν φοιτούν σε σχολεία ενώ άλλα στερούνται στοιχειωδών δεξιοτήτων γραμματισμού.

Οι πόλεμοι, οι συγκρούσεις, η προσφυγιά, η ανέχεια, όπως και η ανισότητα των φύλων και οι προκαταλήψεις είναι οι βασικές αιτίες που καθιστούν αυτούς τους ανθρώπους αναλφάβητους. Το πρόβλημα, παρά τις όποιες βελτιώσεις, θα διαιωνίζεται όσο υπάρχουν οι κοινωνικές ανισότητες και όσο τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, χρησιμοποιώντας τον εθνικισμό ή τον θρησκευτικό φανατισμό προκαλούν πολέμους. Την ίδια στιγμή, η άγνοια και η αμάθεια είναι

το μέσο που χρησιμοποιούν πολλοί για να χειραγωγούν τους λαούς. Έτσι, ο αγώνας για να μπορεί το κάθε παιδί να έχει πρόσβαση στη γνώση είναι ταυτόχρονα αγώνας για ειρήνη και ένα κόσμο απαλλαγμένο από αποκλεισμούς και συγκρούσεις.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας οδηγεί σε ένα καινούργιο κόσμο και, όχι τυχαία, η UNESCO στρέφει την προσοχή της φέτος στο θέμα Γραμματισμός στον ψηφιακό κόσμο. Είναι γεγονός πως οι ψηφιακές τεχνολογίες αλλάζουν θεμελιωδώς τον τρόπο που ζούμε, εργαζόμαστε, μαθαίνουμε και επικοινωνούμε, δίνοντας νέες δυνατότητες σε όλους τους τομείς της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε πληροφορίες και τη διαχείριση της γνώσης.

Μπορεί αρκετοί και κυρίως οι νεότεροι να νιώθουν εξοικειωμένοι με αυτό το νέο ψηφιακό περιβάλλον, υπάρχουν όμως και αυτοί που είτε δεν έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, είτε δεν έχουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για την πλοήγησή τους. Γι' αυτό πρέπει, όπως εξελίσσονται η γνώση, οι δεξιότητες και οι ικανότητες στον ψηφιακό κόσμο, να γίνονται κτήμα όλων των ανθρώπων. Ταυτόχρονα, να αναδειχθούν οι ευκαιρίες για την προώθηση της παιδείας στον ψηφιακό κόσμο, χωρίς όμως να ξεχνάμε πως σε αυτόν τον καινούργιο ψηφιακό κόσμο μας, εκατομμύρια ενήλικες και εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούν να μην διαθέτουν τις βασικές δεξιότητες γραμματισμού, δεν μπορούν καν να γράψουν ή να διαβάσουν.

Κλείνοντας, νιώθω την ανάγκη να σας ζητήσω να αναρωτηθούμε ποια είναι η θέση της λογοτεχνίας σε αυτόν τον καινούργιο κόσμο που δημιουργείται. Η καλή λογοτεχνία είναι αυτή που θέτει ερωτήματα και αποφεύγει τις απαντήσεις, κάτι ιδιαίτερο στην εποχή μας όπου συνήθως σερβίρονται έτοιμες γνώσεις και εύκολα δίνονται απαντήσεις για όλα. Δεν αρκεί να μπορούμε να διαβάζουμε, σημασία έχει να μπορούμε να επιλέγουμε και να στεκόμαστε κριτικά απέναντι στη γνώση και την πληροφορία. Η λογοτεχνία μπορεί να βοηθήσει να επεξεργαστούμε τη γνώση, να διασταυρώνουμε, να συγκρίνουμε, να γινόμαστε δηλαδή κοινωνοί του κριτικού γραμματισμού. Ταυτόχρονα, η ποίηση, η πεζογραφία προσφέρουν ομορφιά στο, πολύ συχνά, σκληρό και άσχημο περιβάλλον που μας περιτριγυρίζει. Κάτι που δεν είναι καθόλου αμελητέο.

Παρατηρούμε όμως και εδώ ένα χάσμα ανάμεσα σε όσους μπορούν να διαβάζουν λογοτεχνία, όσους μπορούν να δώσουν χρόνο στις λέξεις και σε όσους η ιλιγγιώδης ταχύτητα της εποχής και η έντονη χρήση της εικόνας τους εμποδίζει. Ας δούμε πώς μπορεί, μέσα από την εκπαίδευση, η λογοτεχνία, ατόφια και καθαρή, να φτάσει και στον σημερινό νέο. Έτσι ώστε, όλο και περισσότεροι να συμμετάσχουν στην απόλαυση της ανάγνωσης, να νιώθουν αυτή την πληρότητα και την ευτυχία που συχνά νιώθουμε όσοι διαβάζουμε λογοτεχνία.

*** Αντώνης Γεωργίου**

Σπούδασε Νομικά στη Μόσχα και εργάζεται στη Λεμεσό ως δικηγόρος. Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «Άνευ». Ασχολήθηκε με την επιμέλεια των θεατρικών ημερολογίων (2001-2013), με θέμα την ιστορία του κυπριακού θεάτρου, της Θεατρικής Πορείας Λεμεσού. Απόφοιτος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Θεατρικών Σπουδών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Έχει εκδώσει: Πανσέληνος παρά μία (Ποιήματα), εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 2006, Γλυκιά Bloody Life (Διηγήματα), εκδ. Το Ροδακίό, Αθήνα 2006, Κρατικό Βραβείο Διηγήματος, Ένα αλπούμ ιστορίες (Μια ιστορία), εκδ. Το Ροδακίό, Αθήνα 2014, Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος, Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2016. Συμμετείχε στη συλλογική έκδοση διηγημάτων Ονόματα (Κέδρος, Αθήνα 2008) και σε άλλες συλλογικές εκδόσεις διηγημάτων και ποίησης. Έχουν ανεβεί τα θεατρικά του έργα: Αγαπημένο μου πλυντήριο, 2005, ΘΟΚ, Βραβείο Θεάτρου ΘΟΚ, Η Νόσος, 2009, Ο κήπος μας, 2011, La Belote, 2014, Ήμουν η Λυσιστράτη, 2016. Επίσης, το Ένα αλπούμ ιστορίες, διασκευάστηκε και ανέβηκε στην σκηνή το 2016.